

---

3. Teoretisk innhold

Det teoretiske innholdet i denne modulen dreier seg om tre hovedemner: a) teorier om andrespråklæring b) strategier for å støtte barns språkutvikling i barnehagen og c) strategier for å fremme og støtte språklig og kulturelt mangfold. I det følgende gir vi en oversikt over den viktigste teoretiske kunnskapen som er tilgjengelig, lenker til nettbaserte ressurser og henvisninger som kursdeltakerne kan utforske på egen hånd.

3.1 Teorier om andrespråklæring

Utformingen av observasjonsskjemaet som diskuteres i denne modulen, er basert på innflytelsesrike teorier om andrespråklæring. Eksempler er begrepet «forståelig input» (Krashen, 1981), interaksjonshypotesen (Long, 1980), output-hypotesen (Swain, 1985) og den sosiokulturelle teorien (Vygotsky, 1978). Disse teoriene søker å forklare hvordan språklæring foregår, og hvilken viktig rolle språklæreren spiller for å skape støttende språklæringsmiljøer. Du finner mer informasjon i Lighthbown & Spada (2006).

Krashen anser forståelig input som den eneste sanne årsaken til at andrespråklæring finner sted. I sin **monitormodell** for andrespråklæring hevder han at en viktig forutsetning for at andrespråklæring skal finne sted, er at elevene forstår språklig input som inneholder strukturer som ligger litt over deres gjeldende kompetansenivå ($i + 1$). Han sier også at input blir forståelig gjennom forenkling og ved hjelp av kontekstuelle og utenomspråklige holdepunkter. Ut fra disse grunnleggende prinsippene foreslo Krashen å droppe klasseromsundervisningen i muntlig språk, ettersom dette språket vil utvikle seg så snart eleven har bygget opp tilstrekkelig forståelig input.

Betydningen av forståelig input i andrespråklæring ble ytterligere understreket av Michael Long (1980), men med større vekt på interaktiv input. Long forsøkte å vise hvordan interaksjon kan bidra til forståelse av input, og dermed føre til læring. Ifølge hans **interaksjonshypotese** fremmer samhandling og forhandlinger om innhold forståelse i større grad enn språklig forenkling. Derfor anses muligheten til å samhandle på målspråket som avgjørende for utviklingen av andrespråkkompetanse.

Swain (1985) la også vekt på samspillet viktige rolle i andrespråklæringen, men hun fremhevet spesielt den rollen output spiller i språklæringen – **output-hypotesen**. Hennes hovedpåstand er at output er like nødvendig for språklæringen som meningsfylt input. Som hun påpeker: «Forståelig output viser til elevens behov for å presses til å produsere en ytring som ikke bare formidles, men som formidles presist, koherent og tilpasset situasjonen» (1985, s. 249). Hun forklarer at når elevene må produsere språk som er forståelig for samtalepartnerne, vil de sannsynligvis erkjenne hvor grensene for deres egen andrespråkkompetanse går, og se behovet for å finne bedre måter å uttrykke seg på. Dermed konkluderer hun med at kravet om å produsere forståelig output gir elevene et puff fremover i utviklingen.

Ifølge Long og Swain vil tilpasningene og samarbeidet som følger av sosialt samspill, fremme andrespråklæring fordi det bidrar til å gjøre input tilgjengelig for mental bearbeiding.

Den **sosiokulturelle teorien** som ble fremsatt av Vygotsky (1978), ser imidlertid sosialt samspill som en avgjørende kraft, og ikke bare som et nyttig vilkår for læring. Ifølge denne teorien skjer læring når et individ samhandler med et annet individ innenfor sin **proksimale utviklingszone** – det vil si i en situasjon der eleven er i stand til å bruke språket på et høyere nivå gjennom støtte fra en samtalepartner. Bruner (1983) lanserer begrepet **stillasbygging** (scaffolding) for å illustrere hvordan denne støtten fungerer. Han mente at barn utvikler hensiktsmessige språkferdigheter bare hvis de har tilgang til et støttesystem for språktilegnelse (Language Acquisition Support System; LASS), som omfatter alle de forskjellige strategiene og teknikkene de voksne bruker til å bistå barna i språklæringen. Han så dette som «en prosess der man tilrettelegger situasjonen for å gjøre det enklere for barnet å delta og lykkes, for deretter gradvis å trekke seg tilbake og overlate rollen til barnet etter hvert som det blir tilstrekkelig kompetent til å mestre den.» (Bruner, 1983:60). Stillasbygging er dermed et nøkkelement i den sosiokulturelle tilnærmingen til språklæring.

Nedenfor følger noen forslag til øvingsressurser og materiell som er produsert innenfor rammen av andre europeiske prosjekter som er gratis tilgjengelige på nettet. Dette materialet omfatter en grundig diskusjon av de viktigste teoriene for tilegnelse av første- og andrespråk.

- ELIAS EU-prosjektet (Early Language and Intercultural Acquisition Studies)
<http://www.elias.bilikita.org/>
- ELIAS introduction to first language acquisition (engelsk/tysk)
- ELIAS introduction to second language acquisition (engelsk/tysk)
- TRAM EU-prosjektet (Transitions and Multilingualism)
<http://www.tram-project.eu/curriculum.aspx>
- TRAM modul 1: multilingualism and language acquisition (engelsk, tysk, nederlandsk, latvisk)

3.2 **Strategier for å støtte barns språkutvikling i barnehagen**

I det følgende presenterer vi noen retningslinjer for språkbruk i en barnehagekontekst, basert på teoriene som ble presentert ovenfor og som er utarbeidet innenfor rammen av ELIAS-prosjektet. Disse retningslinjene ble opprinnelig utarbeidet med tanke på barnehageansatte i tospråklige miljøer, der det brukes to instruksjonsspråk. De samme prinsippene kan imidlertid brukes i en kontekst der barnehageansatte jobber med barn som skal tilegne seg omgivelsenes språk som andrespråk (L2). Disse retningslinjene vil også hjelpe barnehageansatte med å forstå prinsippene som ligger til grunn for observasjonsskjemaet. Hvis du vil vite mer og få en detaljert presentasjon av retningslinjene, bør du lese Kersten mfl. (2010):

Retningslinjene er basert på seks forskjellige prinsipper.

- Kvantitet og kvalitet på L2-input
- Kontekstualisering
- Tilpasning av talemål
- Multisensorisk læring
- Samhandlingsstrategier

- Stillasbygging

Kvantitet og kvalitet på input: Barnehageansatte bør sørge for at barna mottar rik og variert

L2-input. Intensiv input:

- Barnehageansatte må sørge for at barna får en stor grad av eksponering for målspråket. De bør hele tiden følge opp sine egne og barnas handlinger med språk.

Begrunnelse: Barna må få mange muligheter til å sette innholdet i (det nye) språket i sammenheng med aktivitetene de er vitne til.

Rik og variert input

- Lærere bør bruke et leksikalsk rikt og variert språk, dvs. ikke bare de mest grunnleggende ordene (f.eks. hund, katt, bord), men også mer abstrakte eller overordnede ord (f.eks. kjæledyr, møbler).
- Lærere bør ikke bare bruke gjentakelser av tilbakevendende ord og fraser, men også omformuleringer og utvidelse av ord og setninger (f.eks. synonymy og antonymer).
- Lærere må bruke ulike setningsstrukturer. De bør ikke begrense inputen til bare hovedsetninger (eller korte SVO-setninger), men også bruke mer komplekse leddsetninger (f.eks. relativsetninger) eller setninger i passiv.

Begrunnelse: Barna trenger tilgang til mer kompleks input for å kunne utforme hypoteser og regler som gjelder strukturene i målspråket.

Kontekstualisering: Barnehageansatte må kontekstualisere bruken av språket.

- Barnehageansatte bør bruke kontekstualiseringsstrategier for å støtte språkforståelsen, for eksempel visuelle og auditive hjelpemidler (som bilder, videoer, CD-er), realia, kroppsspråk.

Begrunnelse: Kontekstualiseringsstrategier gjør det mulig for barna å forstå en situasjon uten å være avhengig av språket. De yngste elevene trenger ikke forstå hvert ord L2-læreren sier – men de trenger å forstå hva som menes. Det får dem til å føle seg tryggere.

Tilpasning av muntlig språk: Læreren bør tilpasse den muntlige språkbruken sin for å gjøre det lettere for barnet å forstå.

- Barnehageansatte bør tilpasse språket sitt ved å snakke langsommere og tydeligere enn de ville ha gjort overfor voksne (f.eks. ved å fremheve enkeltord).

Begrunnelse: Dette gir barna bedre mulighet til å oppfatte skillene mellom ord og fraser, og de kan lettere koble enkeltord til deres respektive betydning.

Multisensorisk læring: Læreren bør skape et miljø som fremmer multisensorisk læring.

- Barnehageansatte bør gjøre utstrakt bruk av autentiske, multisensoriske aktiviteter som ivaretar ulike læringstyper, for eksempel eksperimenter, lek, rollespill, sang og andre former for praktiske aktiviteter.

Begrunnelse: For å ivareta behovene til de ulike læringstypene og støtte konkret læring bør flere

kanaler inngå i læringsprosessen.

Samhandling: Barnehageansatte bør gi barna rikelige muligheter til verbal samhandling og til å uttrykke seg (verbalt og ikke-verbalt).

- Barnehageansatte bør skape muligheter for L2-samhandling – selv om barnet svarer på L1 eller benytter seg av kroppsspråk eller handlinger.
- Barnehageansatte bør oppmuntre barna til å snakke L2 og holde ved like det L2 som barna allerede bruker.

Begrunnelse: Input utelukkende fra L2-læreren er ikke tilstrekkelig til å fremme barnas språkproduksjon. For at barn skal lykkes med å lære et fremmedspråk, er det tre komponenter som er viktige – input, samhandling og output.

Stillasbygging: Barnehageansatte bør bygge stillaser for å støtte barnas språklæring.

- Barnehageansatte bør bidra med input som er nivåtilpasset, redundant (f.eks. gjentakelser, parafraser) og korrekt.
- Barnehageansatte må sørge for at barna får tilstrekkelig tid til å svare, får mulighet til å bytte mentalt språk og får tilbud om oppmuntrende feilretting.
- Barnehageansatte bør bruke organisatoriske stillaser som stillaser for språklæring: En daglig rutine som gjentas hver dag, tilbakevendende sosiale mønstre og aktiviteter samt faste rutiner fungerer også som stillaser.

Begrunnelse: Stillasbygging er et svært viktig pedagogisk redskap innen all opplæring. Det gjør det mulig for barna å fungere på et høyere nivå enn de ellers ville ha gjort – og overvinne hindringer som ligger i veien for å delta i aktiviteter – ved at de får støtte fra en kompetent voksen.

3.3 Strategier for å fremme og støtte språklig og kulturelt mangfold

Dette avsnittet tar for seg strategier for å håndtere kulturelt og språklig mangfold. Det gir en kort innføring i emnet «tospråklighet» og noen retningslinjer for å fremme og støtte læringen av minoritetsspråk. Du finner en mer detaljert omtale i (Briegel mfl., 2013 Modul 1: handling plurilingualism in kindergarten and primary). Noen hovedpoenger fra dette kapitlet gjengis nedenfor.

Barn med migrasjonsbakgrunn gjennomgår vanligvis prosessen med å sosialiseres inn i omgivelsenes språk og kultur i en barnehagekontekst. De lærer seg grunnleggende sosiale strategier for deltakelse i målkulturen, for å etablere og opprettholde vennskap og for å forstå hva som forventes av dem. Disse sosiale erfaringene utvikler barnas kompetanse i omgivelsenes språk og gir dem bedre kunnskaper om kulturen. Samtidig utgjør den økende eksponeringen for omgivelsenes språk og kultur en risiko for barnets L1, og kan ha en subtraktiv innvirkning på morsmålet. Hva innebærer dette?

Subtraktiv tospråklighet (Lambert, 1987) forekommer når andrespråket tilegnes på bekostning av førstespråket og den førstespråklige kulturen. Additiv tospråklighet viser derimot til en situasjon der førstespråket fortsatt utvikles og den førstespråklige kulturen verdsettes, mens andrespråket kommer i tillegg. Ifølge Lambert (1987) er det en sammenheng mellom subtraktiv tospråklighet og en liten grad av andrespråkslæring, svake skolerresultater og psykososiale vansker. På den andre siden settes additiv tospråklighet i sammenheng med et høyt nivå av kompetanse på begge språk, tilstrekkelig selvtillit og positive kulturelle holdninger. Lambert og andre språkforskere (f.eks. Cummins) henviser til omfattende forskning som viser at gode skolerresultater i stor grad avhenger av hvorvidt barnas språklige repertoar utvikles ordentlig på begge språk.

Cummins' (1981) arbeid fremhever også den viktige rollen førstespråket spiller for barnets læring og i tilegnelsen av flere språk. Han tror at et barn i løpet av prosessen med å lære det ene språket tilegner seg et sett med ferdigheter og underforståtte, metaspråklige kunnskaper (f.eks. evne til problemløsning og abstrakt tenkning, lese- og skriveferdigheter) som kan overføres til alle språk. Denne kompetansen kan utnyttes i arbeidet med andre språk. Disse felles underliggende ferdighetene (common underlying proficiency, CUP), som han kaller denne kompetansen, danner grunnlaget for utviklingen av både første- og andrespråket. Cummins påpeker også at enhver utvidelse av CUP som finner sted på ett språk, vil ha en gunstig innvirkning på andre språk.

Basert på dette teoretiske grunnlaget og disse forskningsresultatene er de fleste av dagens språkforskere enige om at barn bør oppmuntres til å videreutvikle morsmålet sitt. Hvilken rolle spiller så barnehageansatte i denne prosessen? Nedenfor presenteres noen generelle anbefalinger for barnehageansatte:

Barn bør få lov til å bruke hjemmespråket sitt i barnehagen i samspillet med andre barn, selv med lærere.

Begrunnelse: Barn med migrasjonsbakgrunn møter vanligvis to verdener som kan være i konflikt med hverandre. Barna blir imidlertid en del av begge disse verdenene og har behov for å føle seg akseptert i begge. Hvis et barns førstespråk offisielt nektes brukt i barnehagen, kan barnet begynne å skamme seg over det og vil neppe føle seg akseptert. Avvisning av barnets morsmål innebærer å utestenge en del av dets identitet. Forskning viser at det å nekte bruk av visse språk har direkte konsekvenser for barns senere skoleprestasjoner, for deres trivsel og for identitetsbevisstheten (se f.eks. Mohanty & Panda, 2009).

Barnehageansatte bør anerkjenne og støtte bruken og utviklingen av det enkelte barns språk.

Begrunnelse: Som påpekt tidligere, er det slik at jo mer hvert av språkene på barnets repertoar utvikles, desto større er sjansen for at barnet får en optimal utvikling.

Barnehageansatte bør støtte utviklingen av kompensasjonsstrategier.

Begrunnelse: Barns bruk av fremmedspråk eller utenlandske ord i barnehagen blir ofte sett på som noe negativt. Barnehageansatte ser det ofte som en hindring for barnets læring av omgivelsenes språk, eller de kan føle seg tilsidesatt når barna bruker et språk de selv ikke forstår. Imidlertid er morsmålet ofte (spesielt i integreringens første faser) den eneste språklige ressursen barnet har for å kommunisere og delta i aktiviteter. Derfor bør barnet roses og oppmuntres for å ha våget å delta. Men det er også viktig å gi dem andre og mer

formålstjenlige strategier for å uttrykke seg og løse kommunikasjonsproblemer (f.eks. oppmuntre dem til å bruke kroppsspråk, lære dem korte spørsmål de kan bruke for å klargjøre eller få hjelp, eller hjelpe dem med å identifisere nøkkelord i inputen de mottar).

Barnehageansatte bør vise en positiv holdning til barnas morsmål.

Begrunnelse: Som vi alle vet, er ikke språk nøytralt. Språk fremkaller ulike forestillinger og følelser hos de talende. Vi tillegger vårt eget språk en emosjonell verdi, og det gjelder også for barn. Avhengig av hvilken verdi andre (og spesielt personer som er viktige i livet deres) tillegger språket deres, vil barna være enten stolte eller skamfulle over å snakke dette språket, over å være en del av det aktuelle språksamfunnet.

Barnehageansatte kan ikke lære alle språkene som forekommer i deres kontekst, men de bør utvikle en tverrspråklig bevissthet.

Begrunnelse: Tverrspråklig (eller flerspråklig) bevissthet setter barnehageansatte i stand til å forstå prosessen barna gjennomgår med å tilegne seg første- og andrespråkskompetanse. For å bygge opp en tverrspråklig bevissthet kan barnehageansatte for eksempel skaffe seg informasjon om minoritetsspråkets historikk, om tidsbegrepet i språket, tallsystemet og så videre, og sammenligne med sitt eget språksystem. En slik tilnærming setter barnehageansatte i stand til å opprette forbindelser mellom minoritetsspråket og målspråket og dermed hjelpe barnet med å bygge opp dets egne flerspråklige ressurser.

Her følger noen ressurser du kan bruke for å utforske dette emnet mer i dybden:

- ELIAS EU-prosjektet (Early Language and Intercultural Acquisition Studies)
<http://www.elias.bilikita.org/>
- ELIAS introduction to intercultural learning (engelsk)
- TRAM EU-prosjektet (Transitions and Multilingualism)
<http://www.tram-project.eu/curriculum.aspx>

TRAM modul 2: handling plurilingualism in kindergarten and primary (engelsk, tysk, nederlandsk, latvisk)

TRAM modul 4: diversity (engelsk, tysk, nederlandsk, latvisk)

- DECET Network (Diversity and Equity in Early Childhood) – training manual
http://www.decet.org/fileadmin/decet-media/training_manual/decet_manual.pdf

3.4 Refleksjonsspørsmål:

1. Gjeldende teorier om andrespråklæring vektlegger nøkkelrollen samhandling har i språkutviklingen. Hvilke mulige konsekvenser kan denne kunnskapen få for din egen praksis?

2. Noen av de teoretiske anbefalingene ovenfor kan komme i konflikt med praktiske begrensninger. For eksempel er anbefalingen om å utvikle en tverrspråklig bevissthet vanskelig å følge opp når det forekommer mange forskjellige minoritetsspråk i barnehagen. Er det flere teoretiske anbefalinger du finner særlig utfordrende? I så fall, hvorfor?
3. En viktig anbefaling for å fremme flerspråkighet og multikulturalisme er å vise en positiv holdning overfor barnets minoritetsspråk. Kan du tenke deg hensiktsmessige måter å omsette dette til praksis på?

3.5 Henvisninger:

Bruner, J. (1983) *Child's Talk: Learning to Use Language*, New York: Norton.

Cummins, J. (1981). The role of primary language development in promoting educational success for language minority students. I California State Department of Education (red.), *Schooling and language minority students: A theoretical framework. Evaluation, Dissemination and Assessment Center*, California State University, Los Angeles.

Griebel, W., Heinisch, R., Kieferle, C, Röbe, E. & Seifert, A. (Hrsg.) (2013). *Übergang in die Schule und Mehrsprachigkeit – Ein Curriculum für pädagogische Fach- und Lehrkräfte/Transition to School and Multilingualism – A Curriculum for Educational Professionals*. Hamburg: Dr. Kovac.

Lambert, W.E. 1987. The effects of bilingual and bicultural experiences on children's attitudes and social perspectives. I: Homel, P., Palij, M. & Aaronson, D. (red.), *Childhood bilingualism: Aspects of linguistic, cognitive and social development*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 197–221.

Lightbown, P. M. & Spada, N. (2006). *How languages are learned* (2. utgave). NY: Oxford University Press.

Kersten, K., Steinlen, A.K., Tiefenthal, C., Wippermann, I., Flyman Mattsson, A. (2010). *Guidelines for Language Use in Bilingual Preschools*. I K. Kersten, A. Rohde, C. Schelletter, A.K. Steinlen (red.), *Bilingual Preschools. Vol. II: Best Practices*. Trier: WVT, 103–116. Tilgjengelig på nett: <http://www.elias.bilikita.org/>

Krashen, S. (1981). *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon.

Long, M. (1980). Input, interaction and second-language acquisition. I H. Winitz (red.), *Native Language and Foreign Language Acquisition*. *Annals of the New York Academy of Sciences* 379, 259–278.

Mohanty, A. & Panda, M. red. (2009). *Social justice through multilingual education*, 19–35. *Multilingual Matters*.

Swain, M. (1985). Communicative competence: some roles of comprehensible input and comprehensible output in interlanguage development. I S. Gass, C. Madden (red.), *Input in Second Language Acquisition*. Rowley: Newbury House, 235–253.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.

5.2.4 Spania: O'CLILS i barnehagen

Innledning

Innholds- og språkintegrert læring (Content and Language Integrated Learning; CLIL) er en tilnærming de fleste av dagens lærere kjenner godt. Konseptet **O'CLIL (Outdoor CLIL at School)** (Utendørs CLIL i skolen) springer ut fra ovennevnte og forsøker å implementere de grunnleggende trekkene ved CLIL i nye kontekster, også utenfor klasserommet. Barnehagen utgjør en av de beste kontekstene for å utvikle O'CLILS, ettersom det er mye læring som finner sted i de yngste elevenes dagligliv utenfor klasserommet, og som innebærer svært gode muligheter for språkbud. Uteområdet, gangen, spiserommet eller til og med toalettet kan fungere som svært gunstige omgivelser for begrepsutvikling og naturlige samtaler på et annet språk (Corcoll & Flores, 2009).

Måltider, utetid og toalettbesøk kan eksempelvis by på nye muligheter for ekte og meningsfylt kommunikasjon. I alle disse tilfellene skal formålet være å bruke det andre språket sammen med flere andre språk i en kontekst der læreren veileder barna, leker med dem, tar del i deres lek og deres handlinger på en mer eller mindre aktiv måte, gir informasjon når det er nødvendig, og samtidig viser, lytter eller observerer.

Barna vil til slutt begynne å bruke ord og uttrykk fra det andre språket i flere former for samhandling. Vi snakker om utendørs CLIL i skolen, CLIL i uformelle settinger i barnehagen. Her følger et eksempel som illustrerer denne innfallsvinkelen.

Gjennomføring

Et eksempel: **TOALETTBESØK** (3–4-åringer)

Med dette eksempelet ønsker vi å gi klarere retningslinjer for gjennomføringen av O'CLILS, en tilnærming vi føler kan være en hensiktsmessig og meningsfylt måte å støtte flerspråklighet på fra svært ung alder. I dette eksempelet lærer spanske barn engelsk som et annet språk.

Toalettbesøket kan foregå før eller etter lunsj. Det er det øyeblikket da barna går på toalettet, vasker hender, drikker vann osv. De øver fritt på gode hygienevaner. Denne situasjonen kan omfatte følgende innhold og ressurser:

Innhold (ikke-språklig)	Innhold (språklig)
<p>På tide å gå på toalettet!</p> <p>Stille seg i kø</p> <p>Gå til fellesrommet (leke tog, vi er taxisjåfører!, hoppe bukk ...)</p> <p>Sang og regler</p> <p>Hvem sin tur er det?</p> <p>Bruke toalettet</p> <p>Huske hva som skal gjøres</p> <p>Tisse, bæsje, tørke seg (be om hjelp fra den voksne)</p> <p>Skylle ned</p> <p>Trekke opp trusen og buksen</p> <p>Vaske hendene</p> <p>Forsyne seg med såpe</p> <p>Skru på vannet</p> <p>Vaske hendene</p> <p>Skru av vannet</p> <p>Tørke hendene</p> <p>Bruke papirkurven hvis de tørker seg med papirhåndklær; henge på plass håndkleet hvis de bruker håndkle</p> <p>Ta seg litt vann</p> <p>Ta imot glasset</p>	<p>På tide å gå på toalettet!</p> <p>Kom igjen, pingviner (navnet på gruppen)!</p> <p>La oss leke tog!</p> <p>La oss kjøre taxi!</p> <p>Still opp for å gå til fellesrommet</p> <p>Hold hverandre i hendene!</p> <p>Hvem skal stå først? Hvem er nestemann?</p> <p>Jeg! Jeg skal stå først!</p> <p>...</p> <p>Bruke toalettet</p> <p>OK, nå må dere huske hvordan vi gjør det</p> <p>Trekk ned buksen og trusen</p> <p>Forsiktig, forsiktig</p> <p>Tisse eller bæsje</p> <p>Ta litt toalettpapir</p> <p>Tørk deg bak</p> <p>Kan du hjelpe meg, vær så snill?</p> <p>Skylle ned</p> <p>Trekk opp trusen og buksen</p> <p>Det er vanskelig (R+P)</p> <p>Jeg kan / Jeg kan ikke (R+P)</p> <p>...</p>

Skru på vannet	
<p>Fyll vann i glasset</p> <p>Drikk</p> <p>Sett glasset tilbake på benken</p>	<p>Jeg skyller ned.</p> <p>Vaske hendene</p> <p>Ta litt såpe, her har du litt såpe</p> <p>Skru på vannet</p> <p>Er vannet kaldt?</p> <p>Vær forsiktig; ikke sprut</p> <p>Ta vann på hendene; vask hendene</p> <p>Du må skrubbe hendene! De er skitne!</p> <p>Skyll hendene dine!</p> <p>Flott, nå er hendene helt rene!</p> <p>Skru av vannet</p> <p>Tørk hendene med papir</p> <p>Trenger du mer?</p> <p>Kast papiret i papirkurven</p> <p>Så flink du var!</p> <p>Tørk hendene på håndkleet ditt</p> <p>Her er det!</p> <p>Kan du hjelpe meg, vær så snill? (R+P)</p> <p>...</p> <p>Ta seg litt vann</p> <p>Ta glasset/koppen</p> <p>For et fint glass!</p> <p>Hvem eier det blå glasset?</p>

	<p>Skru på vannet</p> <p>Fyll glasset forsiktig</p> <p>Ikke for fullt</p> <p>Drikk</p> <p>Sett glasset tilbake på benken</p> <p>Kan du hjelpe meg?</p> <p>Trenger du hjelp?</p> <p>Dette er ikke riktig sted; dette er Jordis</p> <p>...</p>
--	--

Sanger og regler

	<p>Vaske hender / Mine venner</p> <p>Såpe på / Såpe på</p> <p>Hendene blir rene / Neglene blir pene</p> <p>Skrubb og skyll / Skrubb og skyll</p>
<p>Tinc un pipí⁴</p> <p>A punt de sortir</p> <p>Mestre si us plau</p> <p>On és l'orinal?</p>	<p>Jeg må tisse</p> <p>Med én gang</p> <p>Kjære tante, hvor er potten?</p>
<p>A veure les mans? Ui que brutes! Que les anem a rentar?</p> <p>Les mans sota l'aixeta</p> <p>Les frego amb el sabó</p> <p>Amb aigua ben fresqueta</p> <p>Mira què netes!</p> <p>Ara per sobre...</p>	<p>Vis meg hendene dine! Usj! De er skitne!</p> <p>La oss vaske dem!</p> <p>Hold hendene under kranen</p> <p>Og vask dem godt med såpe</p> <p>Vask dem med lunkent vann</p> <p>Å, så rene de ble!</p> <p>Så var det den andre side ...</p>

⁴ (Barnas L1: katalansk); språkkilde: Cantarelles i rutines (se Henvisninger).

<p>Ara la cara</p> <p>Les galtes i les celles</p> <p>El front i el nassarró</p> <p>Amb aigua ben fresqueta</p> <p>Mira què neta!</p> <p>A eixugar amb la tovallola</p>	<p>Så var det ansiktet</p> <p>Vask kinnene og øyebrynene</p> <p>Og pannen og nesen</p> <p>Vask dem med lunkent vann</p> <p>Å, så rent det ble!</p> <p>La oss tørke det med håndkleet</p>
<p>Netejarem el cul</p> <p>Amb una tovallola</p> <p>Pomada perfumada</p> <p>D'aquella que t'agrada</p> <p>Una mica per aquí, una mica per allà</p> <p>Que aquest culet petit té ganes de jugar</p>	<p>La oss tørke den vesle stumpen din</p> <p>Med en våtserviett</p> <p>Og ta på krem som lukter godt</p> <p>Som du liker så godt</p> <p>Litt her og litt der</p> <p>Denne vesle stumpen vil ut og leke</p>

Ressurser

- Fraser (på kort, med illustrasjon):
- Åpne toalettlokket – trekk ned bukse og truse – tisse – tørk deg bak – kast papiret i toalettet – trekk opp truse og bukse – skyll ned – vask hender
- Ta vann på hendene – ta såpe – vaske godt – skylle – tørke
- Ta glasset ditt – skru på vannet – fyll glasset – skru av vannet – drikk – sett på plass glasset

- Visuelle hjelpemidler: <http://www.lea.za.org/aboutus.html>
- «Maisy goes to bed» *Bedtime and other stories*. DVD. Universal, 1998/9.
- Aktuelle steder: fellesrom, (gangen), badet (toalett, vask)
- Aktuelle gjenstander: såpe, håndkle, glass, speil, toalettrull, bilder av barna ...
- Utvidelsesmuligheter: gre håret, vaske ansiktet, pusse tenner, leke med speilet ...

Hvordan språkdidaktikk kan bidra til å utvikle O'CLILS

- Blant undervisningsstrategier som sikkert vil spille en rolle, finner vi følgende:
- Gjentakelser og gjenbruk av språk
- Bruk av informasjonsspråk og språkutvidelse
- Integrering av barnas muntlige produksjon
- Omformulering og omskrivning
- Bruk av L1 og veksling mellom språk
- Bruk av visuelle hjelpemidler
- Modeller
- Skape meningsfylte læringskontekster
- Fremme global læring
- Ny rolle for engelskspesialisten

Denne teksten er en bearbejdet versjon av artikkelen: Flores, C. & Corcoll, C. (2011) «Developing O'CLILs with Very Young Learners». APAC, 72, 54–63. Gjengitt med tillatelse fra forfatterne.

Henvisninger

Barri, J. (2006) *Cantarelles i rutines: rutines i hàbits dins l'horari escolar*. GMI Records.

Corcoll, C. & Flores, C. (2009) *Additional Language Acquisition at Infant School*. APAC Quarterly Magazine, 66, June, 35–42.

Flores, C. & Corcoll, C. (2008) *Learning a Foreign Language in Infant Education: a Challenge for the School*. Hentet fra <http://www.xtec.cat/cirel/02/infantil/docs/challenge.pdf>

---

6. Eksempler på kriterier for vurdering av beste praksis for å fremme flerspråklighet og multikulturalisme i barnehagen

6.1 *Institusjonen*

1. anerkjenner, verdsetter og gjenspeiler de ulike kulturene som finnes i nærmiljøet (f.eks. fellesrom har flerkulturelle innslag som flagg, leker osv ...)
2. har flerkulturelle aktivitetsplaner
3. rekrutterer ansatte som snakker flere språk
4. utarbeider prosjekter med flerspråklige og flerkulturelle temaer
5. utarbeider flerspråklige og flerkulturelle prosjekter med et langsiktig perspektiv

6.2 *De barnehageansatte*

1. har en høy grad av bevissthet om sitt eget språk, barnas språk og om språkutvikling generelt
2. har tilgang til ressurser (tid/medarbeidere/materiell/opplæring/penger) til å støtte språkutviklingen hos barn med ulik språklig og kulturell bakgrunn
3. bruker hensiktsmessige teknikker for stillasbygging for å støtte utviklingen av hjemmespråket og av andrespråket
4. tar i betraktning barnas tidligere kulturelle erfaringer i utformingen og gjennomføringen av ulike aktiviteter
5. bruker realia som gjenspeiler barnas kultur
6. samarbeider nært med foreldrene (f.eks. ved at de ansatte støtter foreldrene i valg av hensiktsmessige språklæringsressurser til bruk hjemme)
7. skaper muligheter for barna til å delta og uttrykke seg selv om de ikke behersker omgivelsenes språk særlig godt (f.eks. ved hjelp av sanger og barnerim)
8. støtter språkutvikling i alle barnehagens aktiviteter, selv om de ikke har et språklig fokus (f.eks. toalettbesøk og spill)
9. hjelper barn som ikke behersker omgivelsenes språk særlig godt, med å utvikle hensiktsmessige kompensasjonsstrategier som gjør det mulig for dem å bruke språket til tross for mangelfull kompetanse

6.3 *Barna*

1. får tilstrekkelig støtte til å kunne lære seg omgivelsenes språk
2. får tilstrekkelig støtte til å fortsette å utvikle morsmålet sitt
3. får lov til å bruke hjemmespråket i barnehagen når de samhandler med andre barn eller med barnehageansatte
4. eksponeres for fortellinger, sanger, spill og andre aktiviteter som representerer forskjellige kulturer
5. oppmuntres til å benytte seg av to- eller flerspråklig materiell (f.eks. tospråklige bøker)
6. oppmuntres til å bruke realia og læringsressurser som gjenspeiler både omgivelsenes kultur og andre kulturer

6.4 *Foreldrene*

1. deltar som «språkekspert» i planleggingen og gjennomføringen av minoritetsspråklige læringsaktiviteter
2. inviteres til å dele kulturell kunnskap (f.eks. fortellinger, legender, spill) med de barnehageansatte, slik at denne kunnskapen kan innlemmes i barnehagens aktiviteter
3. får tilgang til ressurser som kan støtte barnas språkutvikling hjemme (f.eks. tospråklige ressurser)
4. tar del i (eller observerer) barnehageaktiviteter for å få en bedre forståelse av barnets språklæring i den konteksten